

تحلیل و بررسی جغرافیایی جرم و بزهکاری در کاربری‌های شهری

(مطالعه موردی: شهر رباط کریم)

عباس ارغان^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۲/۰۱
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۳/۰۵

از صفحه ۱۱۱ تا ۱۳۸

پژوهشنامه جغرافیای نظامی
سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵

چکیده

امروزه پژوهشگران و مدیران شهری به نقش شهرسازی و برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری در بروز و یا جلوگیری از جرم و بزهکاری در شهرها آگاهی بیشتری یافته و بدان تاکید دارند. از این رو، پژوهش حاضر باتوجه به اهمیت درک ارتباط جرم و بزهکاری با کاربری‌های شهری به تحلیل جغرافیایی جرم و بزهکاری در کاربری‌های شهر رباط کریم پرداخته است. روش مورد استفاده این پژوهش توصیفی - تحلیلی است و اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی به دست آمده است. در بخش مطالعات میدانی از ۳ ابزار پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده استفاده شده است جمعیت آماری پژوهش ساکنان شهر رباط کریم است که باتوجه به حجم بالای جمعیتی با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران ۳۷۲ نفر به عنوان نمونه آماری برآورد و از درون جمعیت آماری به صورت تصادفی ساده در سطح شهر انتخاب شدند. داده‌های حاصل از پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و نرم‌افزار GIS (سیستم اطلاعات جغرافیایی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد الگوی پراکنش فضایی ۶ مورد از جرایم اصلی در شهر رباط کریم شامل جیب‌بری، سرقت وسایط نقلیه، سرقت از مغازه، مزاحمت نوامیس، موادمخدر، نزاع و درگیری کانونی و الگوی مورد شامل خفت‌گیری (زورگیری)، دزدی احشام، سرقت از منازل، شرارت پهنه‌ای می‌باشد. پژوهش حاضر برحسب یافته‌های پژوهش به این نتیجه رسید که بیشتر الگوهای وقوع جرم در شهر رباط کریم از نوع کانونی و متمرکز بوده است. همچنین، بین کاربری ارضی و الگوهای پراکنش فضایی جرم و بزهکاری در شهر رباط کریم رابطه وجود دارد.

کلید واژه‌ها: جرم، بزهکاری، شهرسازی، کاربری اراضی، رباط کریم.

۱- استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران
Email: ABBAS.ARGHAN@YAHOO.COM

مقدمه

در این مطالعات چگونگی پیدایش، کیفیت و نحوه پراکندگی اعمال مجرمانه در محدوده جغرافیایی شهر رباط کریم مورد بررسی قرار می‌گیرد و اقدام به تحلیل فضایی فعالیت‌های مجرمانه می‌گردد و با تلفیق این اطلاعات با داده‌های مکانی محل ارتکاب جرایم و شاخص‌های اجتماعی-اقتصادی مجرم و محل سکونت او امکان شناسایی کانون‌های جرم‌خیز فراهم می‌شود. به این طریق می‌توان مکان‌های احتمالی وقوع ناهنجاری‌ها در آینده در محدوده شهرها را پیش‌بینی کرد و با استفاده از این تحلیل‌ها به شکل مؤثرتری امکان کاهش میزان جرایم در سطح شهر فراهم‌شود. بر همین اساس، دستاورد مهم این مطالعات در موضوع مدیریت بهینه اطلاعات مکانی و امکان تحلیل‌های مکانی و فضایی از یکدیگر قابل تفکیک است (Chung, 2005: 49-50).

بی‌شک برخی مکان‌ها به دلیل ساختار کالبدی خاص و همچنین ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی ساکنان آن امکان و فرصت بیشتری برای وقوع جرم دارند. در نقطه مقابل، برخی مکان‌ها مانع و بازدارنده فعالیت‌های مجرمانه هستند. همین امر موجب می‌شود بزهکاران در انتخاب محل بزهکاری خود به دنبال کم‌خطرترین و مناسب‌ترین فرصت‌ها و شرایط مکانی برای ارتکاب عمل مجرمانه باشند. در این میان علم شهرسازی و به‌ویژه برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری نقش اساسی و کاربرد زیادی در تغییر و اصلاح شرایط محیطی برای حذف فرصت‌های مکانی بزهکاری دارد. در برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری اقدام به جانمایی مناسب کاربری‌های مختلف شهری می‌شود و موجب توسعه بهینه و متعادل فضاهای شهری می‌گردد. از سوی دیگر، توجه‌نکردن به اصول این علم سبب تراکم نامتعادل کاربری‌ها و جمعیت در نقاط مختلف شهر می‌گردد و این موجب بروز مشکلات متعدد به‌ویژه وقوع انواع جرایم و بزهکاری‌های شهری می‌گردد (قصری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷۷).

به‌طور کلی، بحث برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری به‌معنای استفاده بهینه و مطلوب از اراضی برای فعالیت‌ها و عملکردهای مختلف شهری همواره از موضوع‌های اساسی در برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی بوده است (مهدیزاده، ۱۳۷۹: ۴۵). برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری به‌معنای الگوی توزیع فضایی یا جغرافیایی عملکردهای مختلف شهر

همچون نواحی مسکونی، صنعتی، تجاری، فضاهای اداری، فضاهای سبز و... است (همان، ۱۳۷۹: ۱). بنابراین، باتوجه به اهمیت درک ارتباط جرم و بزهکاری با کاربری‌های شهری مقاله حاضر بر آن است که به تحلیل جغرافیایی جرم و بزهکاری در کاربری‌های شهر رباط کریم بپردازد. شهر رباط کریم باتوجه به روند روبه رشد جمعیتی و پذیرش مهاجران در دهه اخیر به لحاظ جمعیتی و کالبدی-فیزیکی رشد زیادی داشته است که این مسئله به دلیل توجه نکردن به ملاحظات شهرسازی و برنامه‌ریزی کالبدی زمینه‌ساز بروز ناهنجاری‌های اجتماعی و افزایش جرم و بزهکاری شده است.

اهداف پژوهش

- سنجش پراکنش فضایی الگوی جرم و بزهکاری در سطح شهر رباط کریم؛
- بررسی رابطه کاربری‌های شهری با جرم و بزهکاری.

فرضیه‌های پژوهش

۱. به نظر می‌رسد الگوی پراکنش فضایی بیشتر جرایم و بزهکاری‌ها در شهر رباط کریم به صورت کانونی و متمرکز می‌باشد؛
۲. بین نوع کاربری‌های شهری یا به عبارتی نحوه استفاده از اراضی شهری و شکل‌گیری جرم و بزهکاری در شهر رباط کریم ارتباط وجود دارد.

مبانی نظری

امنیت

منابع مختلف تعاریف متفاوتی از امنیت ارائه کرده‌اند. فرهنگ معین امنیت را مصدر جعلی می‌داند که حاوی معانی چون ایمن شدن، درامان بودن و بی‌بیمی است (فرهنگ معین، ۳۶۰: ۳۵۴). فرهنگ عمید نیز امنیت را آرامش، آسودگی و ایمنی تعریف کرده است (فرهنگ عمید، ۱۳۴۵: ۱۳۸). بدین ترتیب، می‌توان امنیت را مترادف با درامان بودن، ایمنی، آرامش و آسودگی دانست که با ترس، بیم و هراس در تضاد کامل است. در واقع، شرط لازم برای حیات و زندگی شهری امنیت است و هرچه شهرها ضریب

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

ایمنی بالاتری داشته باشند میزان تعاملات و مناسبات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بیشتر خواهد بود و برعکس هرچه ضریب ایمنی شهرها کمتر باشد افراد در فضای رُعب و وحشت قرار گرفته و سطح مراودات و مبادلات کاهش یافته و از نظر کیفی آسیب می-بیند(نویدنیا، ۱۳۸۹: ۸۸).

جرم

جرم در نتیجه نقض قانون اتفاق می افتد و مطابق قانون هیچ امری را نمی توان جرم دانست مگر آن که به موجب قانون برای آن مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی تعیین شده باشد (مدیری، ۱۳۸۵: ۱۴). جرم عبارت است از هر شیوه رفتاری که قانون را نقض می کند. یک جرم وقتی اتفاق می افتد که چهار عامل هم زمان باهم وجود داشته باشد: قانون، مجرم، هدف و مکان وقوع جرم (اشنایدر، ۱۳۸۷، ۱۸).

بزهکاری

بزهکاری یکی از تجلیات رفتارهای ضداجتماعی و سازش نایافته است و به عنوان یکی از مقولات مهم در حوزه مسائل اجتماعی، جغرافیایی و جرم شناسی به شمار می رود. در جوامع امروزی رفتار بزهکارانه مسئله ای است که اثرات نامطلوبی را در حیات فردی و خانوادگی افراد بر جای گذاشته و موجب نابسامانی های اجتماعی فراوانی است. منطبق نبودن فرد با معیارهای خانوادگی و اجتماعی بزهکاری نامیده می شود و شامل کلیه اعمال و ناهنجاری هایی می شود که به دلیل عوامل روانی و بیرونی از فرد سرزده و ضد ارزشهای اجتماعی محسوب می شوند. در این راستا، در ایران بزهکار به کسی گفته می شود که مرتکب عملی گردد که قانون یا شرع ارتکاب آن را منع کرده است و یا ترک عملی که انجام آن را واجب و لازم دانسته است (نورمحمدی و ماسوری، ۱۳۹۱: ۲۰).

محیط جغرافیایی، جرم و بزهکاری

شناسایی عوامل مؤثر بر جرم و سعی در از بین بردن و یا کاهش آنها مهم ترین راهکار پیشگیری از ناهنجاری های اجتماعی است. اندیشمندان دریافته اند مکان، انسان و زمان سه عنصر اصلی شکل گیری ناهنجاری های اجتماعی هستند. تفاوت در ساختار مکانی و خصوصیات رفتاری، در کنار عامل زمان، موجب می شود تا توزیع فضایی جرایم در سطح شهرها یکسان نباشد و در برخی از مناطق به دلیل ویژگی های حاکم بر آن ارتکاب جرم

بیشتر باشد. نتیجه پژوهش‌های گوناگون نشان می‌دهد که بیشتر بزهکاران در انتخاب مکان و زمان جرم غالباً منطقی عمل می‌کنند و به دنبال کم‌خطرترین و مناسب‌ترین فرصت‌ها و شرایط برای بزهکاری می‌باشند. بدین ترتیب، در محدوده‌های شهری کانون‌هایی شکل می‌گیرد که داری فرصت‌ها و اهداف مجرمانه بیشتر و به دنبال آن جرایم بیشتری است (کلانتری، ۱۳۸۶: ۷۶). آنچه روشن است برخی مکان‌ها به دلیل ویژگی‌های کالبدی، محیطی و همچنین ویژگی‌های اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی امکان و فرصت بیشتری برای وقوع جرم دارند و برعکس برخی مکان‌ها مانع و بازدارنده فرصت‌های مجرمانه هستند و همین نکته باعث شده است تا در دو دهه اخیر سیاستمداران و پژوهشگران به مکان و زمان وقوع جرم برای کنترل و جلوگیری از بروز جرم توجه ویژه‌ای نشان دهند (Meagan, 2004, 12).

بنابر نظر کلوارد وقتی ابزار و امکانات معمول مورد نیاز یکسان توزیع نشود و برخی در شرایط بهتر قرارگیرند و برخی با عدم امکان دستیابی به وسایل و امکانات مواجه باشند احتمال ارتکاب جرم افزایش می‌یابد و این امر به ناامنی منجر خواهد شد. همچنین، به استناد تئوری آنومی دورکیم، محل زندگی یا محل سکونت در بروز شرایط جرم‌زدایی یا همان امنیت دخیل است (رفیع‌پور، ۱۳۷۸: ۵۲). نظریه فشار اجتماعی رفتارهای انحرافی را نتیجه فشارهایی می‌داند که بعضی از مردم را وادار به کجروی و بروز ناامنی می‌کند. در این زمینه، مرتون استدلال می‌کند که ساکنان مناطق محروم اغلب به دلیل نوع تربیت، یادگیری و تجربه زیاد ناکامی رفتارهای خشونت‌آمیز بیشتری از خود نشان می‌دهند و به همین دلیل در معرض زدوخورد، درگیری و دعوای بیشتری بوده و با خطرات و آسیب‌های جانی بیشتری مواجه هستند و از این رو، امنیت جانی کمتری دارند. از سوی دیگر، این وضعیت برای گروه‌های بزهکار منافع مشترکی ایجاد نموده و رفتارهای آنان را تقویت می‌نماید و امنیت منطقه‌ای را تابعی از رفتارهای خودمختارانه نسبی چنین گروه‌هایی قرار می‌دهد و میزان رفتارهای ناهنجار آشکار، که محل امنیت جانی افراد منطقه گردد، مانند مزاحمت، ترساندن و غیره بیشتر دیده می‌شود. به همین دلیل مناطق را می‌توان به حسب وجود یا عدم چنین شبکه‌های بزهکاری و نوع رفتارهای اهالی از جهت برخورداری از امنیت جانی ساکنان منطقه دسته‌بندی نمود و استدلال نمود که هرچه از مناطق محروم به سوی مناطق مرفه پیش

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

می‌رویم تأمین امنیت جانی ساکنان منطقه بیشتر امکان‌پذیر می‌گردد. اما این امر در مورد سایر ابعاد امنیت اجتماعی صادق نیست چنان‌که در مناطق مرفه به‌دلیل وجود ثروت و منابع مالی فراوان تعداد سرقت‌ها بیشتر بوده و امنیت مالی منطقه پایین‌تر است (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۹۱).

تحلیل جغرافیایی کانون‌های جرم‌خیز

کانون‌های جرم‌خیز بیانگر مکان یا محدوده جغرافیایی است که میزان بزهکاری و جرم در آن از حد متوسط بالاتر است. تحلیل جغرافیایی این کانون‌ها به فرایند نمایش، شناسایی و تعیین محدوده‌های تراکم و تمرکز جرم و بزهکاری در سطح شهرها اطلاق می‌گردد. بدین طریق سعی می‌گردد ضمن شناسایی عوامل این تمرکز راهبردها و تدابیر مناسب جهت حذف و یا کاهش این عوامل اتخاذ شود و از وقوع جرم و بزهکاری در این محدوده جلوگیری گردد یا این‌که برخی از محدوده‌های مستعد جرم‌خیزی یا زمان و مکان اجتماعی وقوع جرم یا بزه در آینده را پیش‌بینی نمود و جهت دستگیری بزهکاران و مجرمان حرفه‌ای و با سابقه اقدام نمود (فیالکوف، ۱۳۸۸: ۱۳).

فضای عمومی، جرم و بزهکاری

فضای عمومی شهر صحنه نمایش زندگی روزمره مردم است و در تقابل با فضای زندگی خصوصی تعریف می‌شود. اهمیت فضای عمومی به دلیل نقشی است که در توسعه جامعه دموکراتیک بازی می‌کند. به عبارتی، چنان‌چه دسترسی برابر به عرصه عمومی برای همه جامعه فراهم شود تهدید تمایز و جدایی اجتماعی کاهش می‌یابد و تنوع فرهنگی شکل‌یافته می‌تواند فضای عمومی را تبدیل به مکانی نماید که افراد و گروه‌های مختلف بتوانند در اجرای قوانین خود گزیده مشارکت کنند. لذا اولین گام برای دستیابی به عرصه عمومی، که ضامن تحقق جامعه مدنی است، تشویق مردم به حضور در فضای عمومی و یا فراهم‌نمودن دسترسی برابر همه افراد و گروه‌ها به آن است. یکی از مهم‌ترین عوامل تهدیدکننده حضور مردم ترس از بزه‌دیدگی واقع‌شدن و یا مورد تعرض رفتارهای غیرمدنی و خشونت واقع‌شدن است (مدیری، ۱۳۸۵: ۲۲).

طراحی شهری و کاهش جرم و بزهکاری

طراحی شهری می‌تواند نقش بسیار مهمی در جلوگیری از وقوع جرایم و بزهکاری ایفا نماید. برنامه‌ریزان شهری با شناخت محیط‌های جرم‌زا در شهرها و نیز با برنامه‌ریزی و طراحی مناسب می‌توانند فضاهای مقاوم در برابر جرم ایجاد نمایند و از وقوع بسیاری از جرایم جلوگیری نمایند. بنابراین، با شناخت رابطه بین نوع و میزان جرم و ویژگی‌های مکانی و محیطی وقوع آنها و برنامه‌ریزی و طراحی و معماری مناسب این‌گونه فضاها می‌توان میزان ناهنجاری را در شهرها به حداقل میزان ممکن تقلیل داد. دیدگاه گذشته پیشگیری از وقوع بزهکاری را تنها وظیفه پلیس می‌دانست و اکنون این نگرش بسیار تغییر کرده است. برای کاهش بزهکاری و افزایش ایمنی در سطح شهرها می‌توان به شیوه‌های مختلفی از طریق مردم، مقامات جمعی و برنامه‌ریزان و سایرین اقدام نمود. یکی از این روش‌ها روش پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی است. این روش بر این ادعا استوار است که می‌توان با طراحی مناسب و کاربری مؤثر از محیط از ارتکاب جرم پیشگیری کرد و علاوه بر بهبود کیفیت محیط زندگی بر ترس ناشی از جرم نیز غلبه نمود. این روش هدف و تمرکز خود را بر محیط ساخته‌شده و جرایم مرتبط و شایع در مناطق مسکونی مانند دیوارنویسی، تخریب و سرقت قرار می‌دهد. به عبارت دیگر، اگر محیط به نحوی طراحی شود که بتواند موجب بهبود نظارت افراد شده تعلق ساکنان را به قلمرو خود بالا برده و تصویری مثبت از فضا ایجاد کند؛ فرصت‌های مجرمانه کاهش خواهند یافت و مجرمان از ارتکاب جرم باز خواهند ماند. به عقیده گوسن، این بهترین روش برای به حداقل رساندن جرم است زیرا به جای تغییر شخصیت تک‌تک افرادی که مرتکب جرم می‌شوند آسان‌ترین روش تغییر شرایط محیط است. در واقع، با تغییر ساختار طراحی خیابان‌ها، ساختمان‌های مسکونی، پارک‌ها و... می‌توان از وقوع فعالیت‌های مجرمانه کاست و موجب بهبود امنیت در شهرها شد (حیدری، ۱۳۹۰: ۱۳).

پیشینه پژوهش

قصری و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای با هدف بررسی تأثیر نوع و میزان کاربری اراضی شهری در شکل‌گیری الگوهای فضایی بزهکاری به مطالعه جرایم مرتبط با مواد مخدر در بخش مرکزی شهر تهران پرداخته‌اند. بررسی‌های به‌عمل‌آمده در این پژوهش نشان-

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

می‌دهد که از مهم‌ترین مشکلات بخش مرکزی شهر تهران اجرایی نشدن صحیح اصول و ضوابط برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری و نبود توزیع متعادل کاربری‌ها در این بخش از شهر است.

میرکتولی و عبدی (۱۳۹۰) با استفاده از الگوهای (GIS) نقاط داغ جرم شهر گرگان را مورد تحلیل مکانی قرار داده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده از روش‌های مختلف آنالیز مکانی در سطح شهر گرگان نشان می‌دهد که بر اساس روش درون‌یابی عکس فاصله وزنی و کریجینگ ۴ منطقه، روش تراکم کرنل ۳ منطقه و روش خوشه‌ای با استفاده از آنالیز آماری ۲ منطقه به‌عنوان نقاط داغ در سطح شهر مشخص شده است. بر اساس نتایج، مناطق شلوغ و فقیرنشین شهر به‌عنوان نقاط داغ جرم در تمامی روش‌ها مشهود است.

تقوایی و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی فراکنش فضایی جرم در مناطق هشت‌گانه شهر شیراز پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تراکم جمعیت در بروز جرم نقش اساسی دارد. همچنین، بین ارتکاب جرم و ویژگی‌های محل جرم مانند شلوغی در برخی از جرایم مانند جرایم علیه اشخاص، تاریکی و خلوتی ارتباط معناداری وجود دارد.

حاتمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «تحلیلی جغرافیایی پیرامون اثرگذاری کالبد مناطق شهری» بر ایجاد جرم، سکونتگاه‌های غیررسمی شهر مشهد را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که پهنه‌های مذکور به لحاظ فراوانی وقوع بسیاری از جرایم به‌نسبت جمعیت بالاترین رتبه را در شهر مشهد به خود اختصاص داده است.

مشکینی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل فضایی کالبدی ناهنجاری‌های اجتماعی در مناطق اسکان غیررسمی» منطقه اسلام‌آباد در شهر زنجان را مورد مطالعه قرار داده‌اند. جمعیت آماری پژوهش مجموع جرایم ارتكابی است که در دوره زمانی یک‌ساله در این محدوده رخ داده است. یافته‌ها نشان می‌دهند این منطقه یکی از مهم‌ترین کانون‌های وقوع بزهکاری شهر زنجان است و توزیع فضایی جرایم مورد بررسی در این منطقه از الگوی خوشه‌ای و متمرکز پیروی می‌کند.

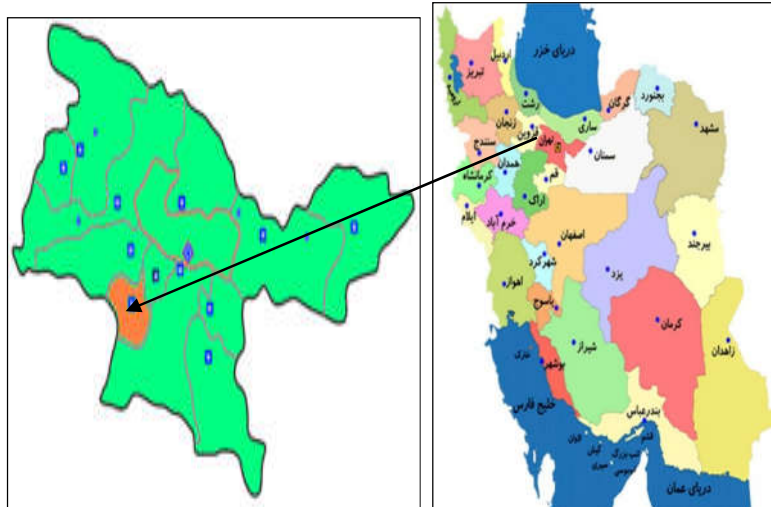
روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت کاربردی بوده و روش تحقیق مورد استفاده در آن توصیفی و تحلیلی می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز پژوهش از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مراجعه به آمار و ارقام موجود در سازمان‌های مسئول و همچنین انجام مطالعات میدانی جمع‌آوری می‌شود. در بخش مطالعات میدانی از ابزار پرسشنامه، مصاحبه و مشاهدات مستقیم و منظم استفاده می‌شود. برای سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب به دست آمده ۰,۸۲۲ می‌باشد و باتوجه به این که بالاتر از ۰,۷ می‌باشد می‌توان گفت پرسشنامه طراحی شده از پایایی مطلوبی برخوردار است. همچنین به منظور سنجش روایی پژوهش از روش منطقی استفاده شد بدین ترتیب که هم ظاهر پرسشنامه و هم محتوی آن (کمیت و کیفیت پرسش‌ها) از نظر جمعی از خبرگان و کارشناسان مرتبط با حوزه پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد. جمعیت آماری پژوهش ساکنان شهر رباط کریم می‌باشند که باتوجه به حجم بالای آن در نهایت با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۲ نفر به عنوان نمونه آماری برآورد و از بین جمعیت آماری فوق به صورت تصادفی گزینش شدند. داده‌های پژوهش در دو نوع داده‌های کمی و کیفی طبقه‌بندی شده و پس از تجزیه و تحلیل به آزمون فرضیه‌ها پرداخته می‌شود. در این زمینه از نرم‌افزارهایی مانند SPSS و GIS استفاده می‌شود.

قلمرو پژوهش

شهرستان رباط کریم در جنوب غربی استان تهران واقع شده و با وسعتی معادل ۲۷۵ کیلومتر مربع در طول جغرافیایی ۴ ۵۱ و عرض جغرافیایی ۲۸ ۳۵ قرار گرفته و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۰۵۰ متر می‌باشد و از شمال به شهرستان‌های شهریار و کرج، از جنوب به شهرستان‌های ری و اسلامشهر، از شرق به شهرستان بهارستان و از غرب به شهرستان ساوه محدود است و مرکز آن شهر رباط کریم می‌باشد.

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

نقشه (۱): موقعیت استان تهران و شهر رباط کریم

شهرستان رباط کریم شامل ۳ شهر رباط کریم، نصیرشهر و شهر جدید پرند و ۳ دهستان به نام‌های منجیل‌آباد، امامزاده ابوطالب و وهن‌آباد می‌باشد. براساس سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهرستان رباط کریم ۱۹۵۰۰۰ نفر اعلام شده است که از این جمعیت ۷۱۶۳۲ نفر در شهر رباط کریم، ۲۶۱۵۴ نفر در نصیرشهر، ۲۳۷۶۹ نفر در شهر جدید پرند و ۵۷۷۶۸ نفر نیز در روستاهای تابعه شهرستان ساکن هستند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

مساحت کاربری مسکونی در شهر رباط کریم ۲۷۲،۶۸ هکتار و سرانه مسکونی ۴۳،۳۹ نفر در هکتار می‌باشد. مساحت کاربری آموزشی ۱۴،۸۱ هکتار و سرانه آن ۲،۳۵ نفر در هکتار، مساحت کاربری درمانی ۲،۹۳ هکتار و سرانه آن ۰،۴۷ نفر در هکتار، مساحت کاربری بهداشتی ۰،۱۸ هکتار و سرانه آن ۰،۰۳ نفر در هکتار، مساحت کاربری مذهبی ۲،۶۷ هکتار و سرانه آن ۰،۴۲ نفر در هکتار، مساحت کاربری فرهنگی ۰،۸۷ هکتار و سرانه آن ۰،۱۴ نفر در هکتار، مساحت کاربری اداری ۱۴،۵ هکتار و سرانه آن ۲،۳ نفر در هکتار، مساحت کاربری ورزشی ۶،۳۵ هکتار و سرانه آن ۱ نفر در هکتار و مساحت فضای سبز ۷،۶۵ هکتار و سرانه آن ۱،۲ نفر در هکتار می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

سنجش میزان جرم و بزهکاری در شهر رباط کریم

بررسی‌های میدانی نشان می‌دهد که بیشترین نوع جرم و بزهکاری در شهر رباط کریم با امتیاز ۴,۲۸ مربوط به اعتیاد و فروش موادمخدر است. مورد بعد، که بیشترین امتیاز را به دست آورده است، سرقت خودرو می‌باشد. بر اساس نظر افراد پاسخگو امتیاز گویه سرقت خودرو ۴,۰۵ می‌باشد. سومین گویه‌ای که بیشترین امتیاز را در بین انواع گویه‌های بررسی شده به دست آورده است با امتیاز ۳,۷۹ مربوط به سرقت از درون خودروها می‌باشد. ترتیب دیگر گویه‌ها برحسب میزان وقوع جرم و بزهکاری به شرح ذیل است:

ایجاد مزاحمت با امتیاز ۳,۷، سرقت از منازل با امتیاز ۳,۶۹، سرقت موتورسیکلت با امتیاز ۳,۴۵، شرارت با امتیاز ۳,۴۳، دعوا و نزاع با امتیاز ۳,۲۴، سرقت از اماکن خصوصی-دولتی با امتیاز ۳,۱۶، زورگیری با امتیاز ۳,۰۳، سرقت از مغازه‌ها با امتیاز ۳، کیف‌قاپی با امتیاز ۲,۸۹، جیب‌بری با امتیاز ۲,۳۲ و قتل با امتیاز ۲.

جدول(۱): سنجش میزان انواع جرم و بزهکاری در سطح شهر رباط کریم

شاخص	میزان		خیلی کم کم		تاحدودی زیاد		خیلی- میانگین امتیاز	
	کم	زیاد	کم	زیاد	کم	زیاد	گویه	میانگین امتیاز
اعتیاد و موادفروشی	۱۲	۷	۴۶	۱۰۸	۱۹۹	۴,۲۸		
کیف‌قاپی	۶۹	۷۴	۱۲۱	۵۱	۵۹	۲,۸۹		
جیب‌بری	۱۱۴	۱۰۴	۹۹	۳۶	۲۱	۲,۳۲		
زورگیری	۳۳	۶۷	۱۶۲	۷۳	۳۷	۳,۰۳		
سرقت از منازل	۳۸	۱۲	۹۸	۱۰۲	۱۲۲	۳,۶۹		
سرقت از مغازه‌ها	۴۳	۶۰	۱۶۳	۶۴	۴۲	۳		
سرقت از اماکن خصوصی-دولتی	۳۸	۷۰	۱۲۹	۶۳	۷۲	۳,۱۶		
سرقت خودرو	۵	۱۹	۷۲	۱۳۱	۱۴۵	۴,۰۵		
سرقت موتورسیکلت	۱۹	۳۴	۱۵۲	۹۶	۷۱	۳,۴۵		
سرقت از داخل خودرو	۲۱	۳۶	۷۱	۱۱۵	۱۲۹	۳,۷۹		
دعوا و نزاع	۴۸	۴۹	۱۲۱	۷۳	۸۱	۳,۲۴		
ایجاد مزاحمت	۲۸	۲۹	۸۹	۱۰۹	۱۱۷	۳,۷		
شرارت	۲۱	۴۹	۱۳۶	۸۰	۸۶	۳,۴۳		
قتل	۱۳۹	۱۴۳	۵۷	۲۳	۱۲	۲		

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۵)

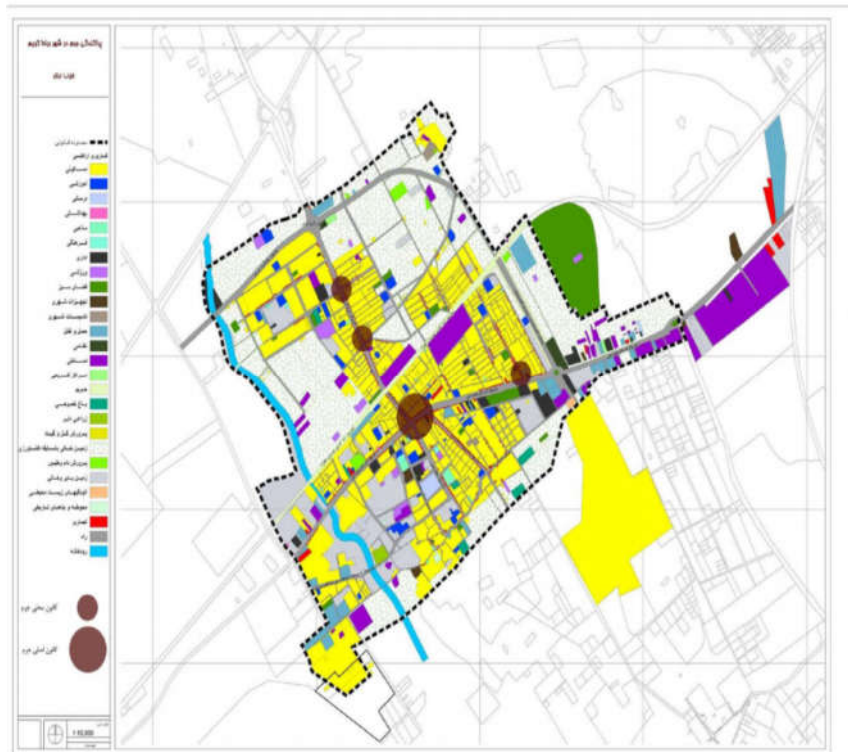
آزمون فرضیه‌ها

«به نظر می‌رسد الگوی پراکنش فضایی بیشتر جرایم و بزهکاری‌ها در شهر رباط کریم به صورت کانونی و متمرکز می‌باشد».

برای آزمون این فرضیه با استفاده از اطلاعات به دست آمده از اداره نیروی انتظامی شهر رباط کریم و انجام پژوهش‌های میدانی مستمر الگوهای جرم و بزهکاری در شهر رباط-کریم در قالب دوگونه کانونی و پهنه‌ای در سطح شهر شناسایی و با استفاده از نرم‌افزار GIS بر روی نقشه کاربری اراضی شهر به نمایش گذاشته شده است که در ذیل بدان پرداخته می‌شود.

الگوی جرم: جیب‌بری

بر اساس اطلاعات مربوط به جرایم شهر رباط کریم که از طریق نیروی انتظامی این شهر در سال ۱۳۹۵ به دست آمد ۵ مورد جیب‌بری در سطح شهر گزارش شده است. یافته‌های میدانی پژوهش در این زمینه نشان می‌دهد که الگوی این جرایم به صورت کانونی بوده و در ۲ کانون اصلی و محلی شهر متمرکز می‌باشد. کانون اصلی منطبق بر مهم‌ترین تقاطع شهر، یعنی تقاطع بلوار امام خمینی (ره) با بلوارهای مصلی و آزادگان، در مرکزیت شهر می‌باشد و کانون‌های محلی در ۳ محدوده دیگر از شهر قرار دارند.

نقشه (۲): الگوی جرایم مرتبط با جیب‌بری در شهر رباط کریم

الگوی جرم: خفت‌گیری (زورگیری)

آمار به‌دست‌آمده از نیروی انتظامی شهر رباط کریم ۸ مورد خفت‌گیری (زورگیری) در سال ۱۳۹۵ را ارایه می‌دهد. بررسی‌های میدانی انجام‌شده در این زمینه نشان می‌دهد که الگوی پراکندگی این جرم، که در سطح شهر رباط کریم به‌صورت پهنه‌ای می‌باشد، بیشتر در محدوده نیمه شمالی شهر و در مناطق مسکونی اطراف بلوار آزادگان و در درون بافت‌های جدید شهر مشاهده می‌شود. مصاحبه‌های انجام‌شده در این زمینه با شهروندان مؤید این مدعا است. برخی از این مصاحبه‌شوندگان بیان می‌کردند که بیشتر موارد زورگیری در ساعت‌های کم‌تردد، با توجه به این که محدوده‌های مشخص شده کم‌تراکم می‌باشند، اتفاق می‌افتد.

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

نقشه (۳): الگوی جرایم مرتبط با خفت‌گیری (زورگیری) در شهر رباط‌کریم

الگوی جرم: دزدی احشام

آمار نیروی انتظامی ۱۴ مورد دزدی احشام در سال ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد که بیشتر آنها در نواحی حاشیه‌ای شهر به‌ویژه در نیمه شمالی و در اراضی خالی شهر گزارش شده است. یافته‌های پژوهش نیز بر همین محدوده‌ها به‌عنوان پهنه‌های اصلی دزدی احشام صحه می‌گذارد. بنابراین، الگوی این جرم را پهنه‌ای تشخیص‌داده که بر روی نقشه شماره (۴) مشاهده می‌شود.

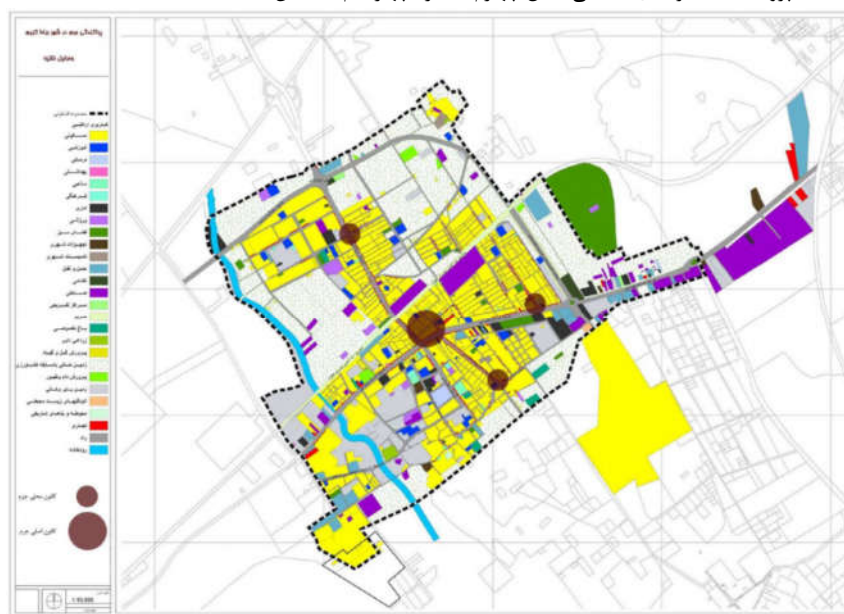

نقشه (۴): الگوی جرایم مرتبط با دزدی احشام در شهر رباط کریم

الگوی جرم: سرقت وسایط نقلیه

آمار نیروی انتظامی نشان می‌دهد که بیشترین گزارش‌های مردمی از جرم و بزه در شهر رباط کریم در مورد سرقت خودرو و یا موتورسیکلت و یا سرقت از داخل خودرو می‌باشد به طوری که در سال ۱۳۹۵، ۴۴۰ مورد سرقت خودرو، ۴۰۰ مورد سرقت از درون خودرو و ۱۶۵ مورد سرقت موتورسیکلت ثبت شده است. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که الگوی این جرم در شهر رباط کریم به صورت کانونی می‌باشد و در سطح کانون‌های اصلی و محلی قابل شناسایی است که بر روی نقشه شماره (۶) نمایش داده شده است.

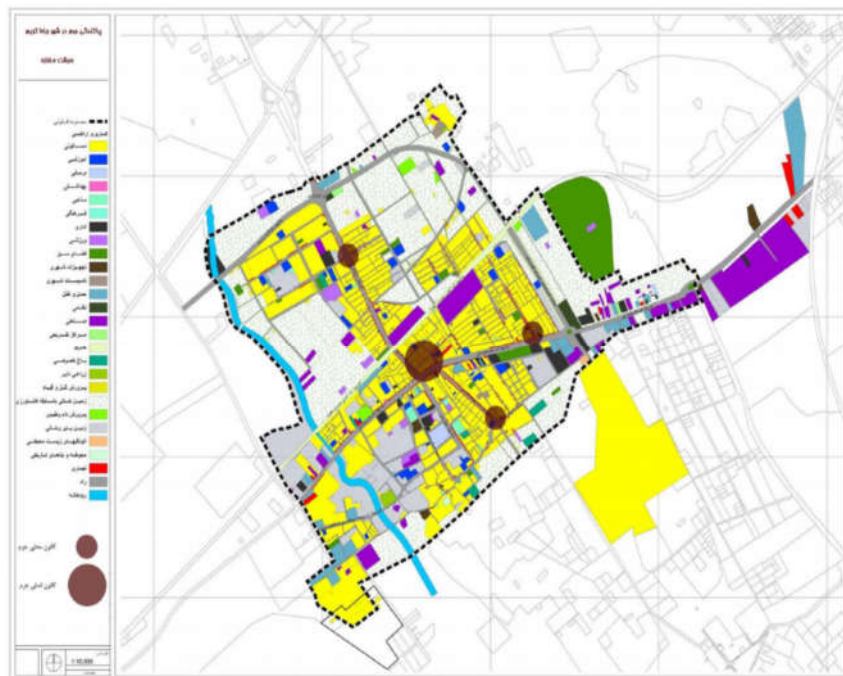
پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

نقشه (۵): الگوی جرایم مرتبط با دزدی سرقت وسایط نقلیه شهر رباط کریم

الگوی جرم: سرقت از مغازه

بر اساس آمار به دست آمده از نیروی انتظامی شهر رباط-کریم ۵۰ مورد سرقت از مغازه در سال ۱۳۹۵ ثبت شده است که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد الگوی پراکنش این جرایم مانند الگوی پراکنش سرقت خودرو به صورت متمرکز و کانونی می‌باشد و در دو سطح اصلی و محلی قابل تفکیک می‌باشد. الگوی یاد شده در نقشه شماره (۶) نمایش داده شده است.

نقشه (۶): الگوی جرایم مرتبط با دزدی از مغازه در شهر رباط کریم

الگوی جرم: سرقت از منازل

آمارهای نیروی انتظامی نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۵، ۲۷۶ مورد سرقت از منازل اتفاق افتاده است. در این راستا، بررسی‌های میدانی پژوهش نشان می‌دهد که این سرقت‌ها بیشتر به صورت پراکنده و با الگوی پهنه‌ای در نواحی مسکونی تازه‌تأسیس شهر اتفاق افتاده است. از این رو، الگوی این جرم به صورت پهنه‌ای در ۴ پهنه شهر مشخص شده و بر روی نقشه شماره (۷) نمایش داده شده است.

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

نقشه (۷): الگوی جرایم مرتبط با سرقت از منازل در شهر رباط کریم

الگوی جرم: شرارت

اطلاعات نیروی انتظامی حاکی است که ۱۲ مورد شرارت مسلحانه و غیرمسلحانه در سال ۱۳۹۵ به ثبت رسیده است. بررسی‌ها و یافته‌های پژوهش در این زمینه گویای آن است که الگوی پراکنش این جرم به صورت پهنه‌ای بوده و پهنه وسیعی از بافت‌های نیمه شمالی شهر را در محدوده‌ای که به داودیه مشهور است دربرمی‌گیرد.

نقشه (۸): الگوی جرایم مرتبط با شرارت در شهر رباط کریم

الگوی جرم: مزاحمت نوامیس

هرچند در این زمینه اطلاعات طبقه بندی شده از طرف نیروی انتظامی ثبت نشده است اما بررسی های میدانی پژوهش نشان می دهد که جرایم مربوط با این مقوله در سطحی از شهر به وقوع می پیوندد که عمدتاً در مرکز شهر و در راسته های تجاری شهری و در اماکن پر تردد رخ می دهد. بررسی های به عمل آمده حاکی از کانونی بودن الگوی این جرم است.

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)

نقشه (۹): الگوی جرایم مرتبط با مزاحمت نوامیس در شهر رباط کریم

الگوی جرم: مواد مخدر

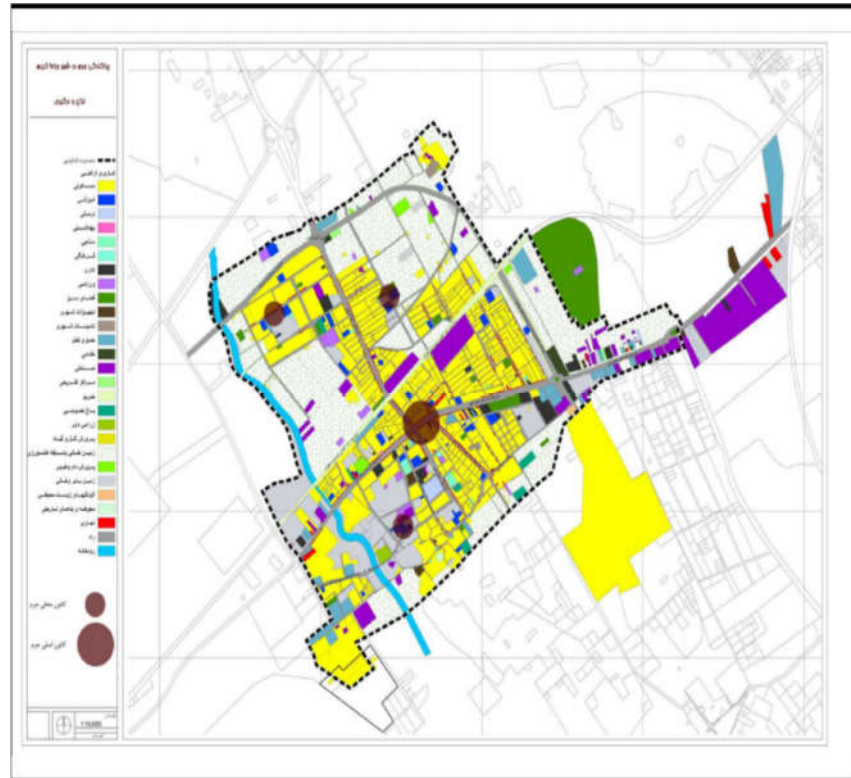
در ارتباط با این نوع از جرایم نیز آمار دقیقی از نیروی انتظامی حاصل نشد اما یافته‌های حاصل از مطالعات میدانی پژوهش حاکی از آن است که الگوی اصلی این جرم در شهر رباط کریم به صورت کانونی بوده است که کانون اصلی منطبق بر تقاطع اصلی شهر در مرکز شهر، جایی که پرتددترین نقطه شهر و مکان اصلی کاربری‌های تجاری و خدماتی شهر می‌باشد، است و کانون‌های محلی در اطراف بوستان‌ها و حواشی شهر شکل گرفته است.

نقشه (۱۰): الگوی جرایم مرتبط با مواد مخدر در شهر رباط کریم

الگوی جرم: نزاع و درگیری

در مورد این دسته از جرایم آمار مشخصی از طرف نیروی انتظامی ارایه نشد اما یافته‌های پژوهش با توجه به پرسشگری‌های انجام شده و مصاحبه‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که بیشترین پراکندگی این جرایم در محدود مرکزی شهر به صورت کانونی مشاهده می‌شود. کانون‌های محلی در زمینه این جرایم در محله‌های حاشیه‌ای شهر و در اطراف واحدهای آموزشی - دبیرستان‌ها - مشاهده می‌شود.

نقشه (۱۱): الگوی جرایم مرتبط با نزاع و درگیری در شهر رباط کریم

همان‌طور که در بررسی‌های به‌عمل‌آمده و نقشه‌های ارایه‌شده آشکار است از ۱۰ مورد جرایم بررسی‌شده الگوی عمورد (جیب‌بری، سرقت وسایط نقلیه، سرقت از مغازه، مزاحمت نوامیس، موادمخدر، نزاع و درگیری) کانونی و الگوی ۴ مورد (خفت‌گیری (زورگیری)، دزدی احشام، سرقت از منازل، شرارت) پهنه‌ای می‌باشد. از این‌رو، بیشتر الگوهای وقوع جرم در شهر رباط کریم از نوع کانونی و متمرکز بوده‌است. بنابراین، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود و می‌توان گفت الگوی پراکنش فضایی بیشتر جرایم و بزهکاری‌ها در شهر رباط کریم به‌صورت کانونی و متمرکز می‌باشد.

«بین نوع کاربری‌های شهری یا به‌عبارتی نحوه استفاده از اراضی شهری و شکل‌گیری جرم و بزهکاری در شهر رباط کریم ارتباط وجود دارد.»

بررسی‌های میدانی پژوهش نشان می‌دهد که جرایمی نظیر جیب‌بری، سرقت وسایط نقلیه، سرقت از مغازه، مزاحمت نوامیس، موادمخدر، نزاع و درگیری، که دارای الگوی پراکنش فضایی کانونی و متمرکز هستند، بیشتر در ارتباط با نواحی جغرافیایی شلوغ و متراکم در مرکز شهر و یا مراکز محله‌هایی شکل گرفته‌اند که در نقشه‌های مربوطه نیز مشخص شده است. مطالعات میدانی پژوهشگر نشان می‌دهد که یکی از کانون‌های اصلی جرم و بزهکاری در شهر رباط‌کریم محدوده منطبق بر تقاطع اصلی و مرکزی شهر است. این محدوده حفاصل تقاطع مرکزی شهر تا ریل راه‌آهن در نیمه شمالی مرکز شهر کانون جرم و بزهکاری در شهر رباط‌کریم است. ویژگی‌های این منطقه به واسطه تراکم جمعیتی و فعالیتی بالا و حجم ترافیک گسترده ضمن به وجود آوردن شرایط تنش‌زای وقوع جرم محیطی امن برای مجرمان به منظور ارتکاب جرم فراهم می‌سازد. این در حالی است که کانون‌های محلی جرایم شش‌گانه، که از الگوی کانونی تبعیت می‌کنند، نیز در ارتباط با تقاطع‌های شلوغ و گره‌گاه‌های شهر است. هرچند استثنائاتی نیز وجود دارد مانند نقاط کانونی وقوع جرایم مربوط به موادمخدر که علاوه بر تقاطع‌ها و گره‌گاه‌های پرتردد، که امکان فروش و توزیع مواد را در ازدحام جمعیت تسهیل می‌کند، در درون بوستان‌ها مشاهده می‌شود و یا کانون‌های نزاع و درگیری در اطراف مدرسه‌ها و زمین‌های بایر، که برای بازی و یا گذران اوقات فراغت نوجوانان استفاده می‌شود، اشاره کرد.

از طرف دیگر، جرایمی که با الگوی پهنه‌ای در سطح شهر رخ می‌دهند مانند خفت-گیری (زورگیری)، دزدی احشام، سرقت از منازل و شرارت در محیط‌های جغرافیایی خلوت و کم‌تردد و کم‌تراکم رخ داده‌اند. خفت‌گیری و سرقت از منازل بیشتر در ارتباط با محله‌های جدید شهر می‌باشد. در این محله‌ها آرامش و خلوتی محیط آسایش خاطر مجرمان را برای ارتکاب جرم و فرصت برای فرار فراهم می‌آورد. همچنین، سرقت از احشام در ارتباط با کاربری‌های باغی و بایر اطراف شهر قرار می‌گیرد و شرارت نیز در محله‌های پرتراکم و یا مسیرهای منتهی به شهرهای شمالی شهر رباط‌کریم بیشتر مشاهده می‌شود. به‌طور کلی، با توجه به یافته‌های پژوهش و طبقه‌بندی جرایم ده‌گانه به لحاظ الگوی پراکنش فضایی در سطح شهر می‌توان گفت که در شکل‌گیری این الگوها کاربری اراضی تأثیر زیادی داشته است. بنابراین، فرضیه دوم پژوهش نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد الگوی پراکنش فضایی ۶ مورد از جرایم اصلی در شهر رباط کریم شامل جیب‌بری، سرقت وسایط نقلیه، سرقت از مغازه، مزاحمت نوامیس، مواد مخدر، نزع و درگیری کانونی و الگوی ۴ مورد شامل خفت‌گیری (زورگیری)، دزدی احشام، سرقت از منازل شرارت پهنه‌ای می‌باشد. از این رو، نتیجه‌گیری می‌نماید که بیشتر الگوهای وقوع جرم در شهر رباط کریم از نوع کانونی و متمرکز بوده‌است.

همچنین، بررسی‌های میدانی پژوهش نشان می‌دهد که جرایمی نظیر جیب‌بری، سرقت وسایط نقلیه، سرقت از مغازه، مزاحمت نوامیس، مواد مخدر، نزع و درگیری، که دارای الگوی پراکنش فضایی کانونی و متمرکز هستند، بیشتر در ارتباط با نواحی جغرافیایی شلوغ و متراکم در مرکز شهر و یا مراکز محله‌ها شکل گرفته‌اند. ویژگی‌های این منطقه به واسطه تراکم جمعیتی و فعالیتی بالا و حجم ترافیک گسترده ضمن به وجود آوردن شرایط تنش‌زای وقوع جرم محیطی امن برای مجرمان به منظور ارتکاب جرم فراهم می‌سازد. این در حالی است که کانون‌های محلی جرایم شش‌گانه، که از الگوی کانونی تبعیت می‌کنند، نیز در ارتباط با تقاطع‌های شلوغ و گره‌گاه‌های شهر است. هرچند استثنائاتی نیز وجود دارد مانند نقاط کانونی وقوع جرایم مربوط به مواد مخدر که علاوه بر تقاطع‌ها و گره‌گاه‌های پرتدد، که امکان فروش و توزیع مواد در ازدحام جمعیت را تسهیل می‌کند، در درون بوستان‌ها مشاهده می‌شود و یا کانون‌های نزع و درگیری در اطراف مدرسه‌ها و زمین‌های بایر، که برای بازی و یا گذران اوقات فراغت نوجوانان استفاده می‌شود، اشاره کرد.

از طرف دیگر، جرایمی که با الگوی پهنه‌ای در سطح شهر رخ می‌دهند مانند خفت‌گیری (زورگیری)، دزدی احشام، سرقت از منازل و شرارت در محیط‌های جغرافیایی خلوت و کم‌تردد و کم‌تراکم رخ داده‌اند. خفت‌گیری و سرقت از منازل بیشتر در ارتباط با محله‌های جدید شهر می‌باشند. در این محله‌ها آرامش و خلوتی محیط آسایش خاطر مجرمان را برای ارتکاب جرم و فرصت برای فرار فراهم می‌آورد. همچنین، سرقت از احشام در ارتباط با کاربری‌های باغی و بایر اطراف شهر قرار می‌گیرد و شرارت نیز در محله‌های پرتراکم و یا مسیرهای منتهی به شهرهای شمالی شهر رباط کریم

بیشتر مشاهده می‌شود. بنابراین، نتیجه‌گیری پژوهش حاضر بدین شرح است که کاربری اراضی در شکل‌گیری الگوهای پراکنش فضایی جرم و بزهکاری تأثیر زیادی دارند.

پیشنهادها

- افزایش مراکز پلیس و کلانتری در محدوده‌های کانونی جرم‌خیز بخش مرکزی تا مکان کنترل رسمی در این محدوده افزایش یابد. مکانیابی و احداث مراکز انتظامی حتی به صورت واحدهای کوچک به‌ویژه در محدوده‌های تجاری و پایانه‌های حمل-ونقل ضرورت دارد؛
- در پیشگیری از وقوع جرم، در زمینه جرایمی که از الگوی پهنه‌ای برخوردارند، بایسته‌است اقدامات شهرسازی همچون ارتقای کیفی سکونتگاه‌ها، زیباسازی مناطق از طریق نظارت دقیق مراجع مربوطه بر ساخت‌وساز، توجه به معابر و کوچه‌ها برای عریض کردن آنها و بالابردن روشنایی آنها در شب و ایجاد فضاهای سالم تفریحی و ورزشی انجام پذیرد؛
- ساماندهی امکانات و خدمات تفریحی و ورزشی در درون بوستان‌ها به‌طوری‌که با حضور فعالانه مردم در صحنه عمومی عرصه وقوع جرم و بزه با کنترل درونی غیررسمی مردم و حضور پلیس توأمان شود و بدین ترتیب شرایط وقوع جرم تضعیف شود؛
- برقراری تعادل و توازن در نوع و ترکیب کاربری اراضی به‌عنوان بسترهای شکل-دهنده و یا کنترل‌کننده وقوع جرم و بزهکاری.

منابع

- احمدآبادی، زهره؛ صالحی هیکویی، مریم؛ احمدآبادی، علی (۱۳۸۷)، رابطه مکان و جرم، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ۷، شماره ۲۷.
- احمدی، حبیب (۱۳۸۳)، بررسی عوامل مؤثر بر تمایل حاشیه‌نشینان بر رفتار بزهکارانه (مطالعه موردی: حاشیه‌نشینان شهر شیراز)، شیراز: مرکز جمعیت‌شناسی.
- ازکیا، مصطفی؛ غفاری، غلامرضا (۱۳۸۰)، بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی شهر کاشان، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۷.
- شنایدر، ریچارد؛ ترکیچن (۱۳۸۷)، برنامه‌ریزی شهری برای پیشگیری از جرم، ترجمه فرزانه سجودی، تهران: انتشارات میزان.
- افضلی، رسول؛ ظهیری، ساناز؛ بذلی، سکینه؛ عیوضلو، داوود (۱۳۹۲)، بررسی ابعاد حقوقی قوانین امنیت شهری و عملکرد مسئولان در ساماندهی معضلات امنیتی شهروندان (مطالعه موردی: منطقه ۱۳ شهر تهران)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۵، شماره ۳.
- بزی، خدارحم؛ کیانی، اکبر؛ زارعی، یعقوب (۱۳۹۰)، بررسی ارتباط اسکان غیررسمی با افتراق مکانی در افزایش میزان جرم و امنیت اجتماعی شهر بوشهر، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۱۲، شماره ۴۴.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولت‌ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۹۰)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری، تهران: سمت.
- پورموسوی، موسی؛ زنگنه شهرکی، سعید؛ احمدی فرد، نرگس عبدی، ناصر (۱۳۹۰)، تأثیر بلندمرتبه‌سازی بر میزان جرایم شهری (مطالعه موردی: مناطق بیست‌ودوگانه تهران)، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۷۷.
- تقوایی، علی‌اکبر؛ رفیعیان، مجتبی؛ رضوان، علی (۱۳۹۰)، تحلیل رابطه بین مؤلفه‌های کاربری زمین با کاهش جرایم و ناامنی شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۷ شهرداری تهران)، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۷.
- حاتمی‌نژاد، حسین؛ حاتمی‌نژاد، حجت؛ فارابی اصل، نیر؛ ثابت کوشکی‌نیان؛ فoadی، فاطمه (۱۳۹۰)، تحلیلی جغرافیایی پیرامون اثرگذاری کالبد مناطق شهری بر ایجاد جرم (نمونه موردی: سکونتگاه‌های غیررسمی مشهد)، فصلنامه علمی-پژوهشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۲، شماره ۷.

- حاجی‌پور، خلیلی (۱۳۸۵)، برنامه‌ریزی محله مینا؛ رویکردی کارآمد در ایجاد مدیریت شهری پایدار، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۶.
- حکمت‌نیا، حسن (۱۳۸۹)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهر بهاباد با استفاده از الگوی تحلیل SWOT، فصلنامه شهرهای ایرانی-اسلامی، شماره ۲.
- ربیعی، علی (۱۳۸۲)، امنیت ملی؛ مفهومی در حال تکوین، اطلاعات سیاسی-اقتصادی، سال ۱۸، شماره ۱۹۸-۱۹۷.
- رضویان، محمدتقی (۱۳۸۱)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری، انتشارات منشی.
- زنگی‌آبادی، علی؛ رحیمی نادر، حسین (۱۳۸۹)، تحلیل فضایی جرم در شهر کرج (با استفاده از GIS)، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۰، شماره ۲.
- زیاری، کرامت‌الله (۱۳۸۷)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری، انتشارات دانشگاه یزد.
- ساروحانی، باقر؛ نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵)، امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۲.
- سعیدنیا، احمد (۱۳۷۸)، کاربری زمین شهری، انتشارات سازمان شهرداری تهران.
- شیعه، اسماعیل (۱۳۷۷)، مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری، تهران: سمت.
- صدیق سروسستانی، رحمت‌الله (۱۳۸۵)، آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی)، تهران: دانشگاه تهران.
- غرایاق زندی، داود (۱۳۸۷)، چشم‌انداز امنیت انسانی در خاورمیانه سده بیست‌ویکم، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۴۱.
- قصری، محمد؛ کلانتری، محسن؛ جباری، کاظم؛ قزلباش، سمیه (۱۳۹۰)، بررسی تأثیر نوع و میزان کاربری اراضی شهری در شکل‌گیری الگوهای فضایی بزهکاری (مطالعه موردی: جرایم مرتبط با مواد مخدر در بخش مرکزی شهر تهران)، فصلنامه ژئوپلیتیک، سال ۷، شماره ۳.
- کلانتری، محسن (۱۳۸۰)، بررسی جغرافیایی جرم در شهر تهران، رساله دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران.
- مهدیزاده، جواد (۱۳۷۹)، برنامه‌ریزی کاربری زمین از دیدگاه توسعه پایدار، نشریه جستارهای برنامه‌ریزی و طراحی شهری، مهندسین مشاور فرهنگ.
- میرکتولی، جعفر؛ عبدی، امید (۱۳۹۰)، استفاده از الگوهای (GIS) در تحلیل مکانی نقاط داغ جرم شهری (نمونه موردی: شهر گرگان)، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره ۱۷.

- پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۳۹۵)
- نورمحمدی، حسن؛ ماسوری، حامد(۱۳۹۱)، بررسی عوامل اجتماعی اقتصادی مؤثر بر بزهکاری مددجویان کانون اصلاح و تربیت قزوین، ماهنامه اصلاح و تربیت، سال ۱۱، شماره ۱۳۳.
 - وایت، رابرت(۱۳۹۱)، وضعیت پیشگیری از جرم، مدل‌ها، شیوه‌ها و ملاحظات سیاسی، ترجمه شهرداد دارابی و قادر زارع مهدوی، فصلنامه علمی-ترویجی مطالعات بین‌المللی پلیس، سال ۲، شماره ۱۱.
 - Ackerman, William, 2004, a Assessing Spatial Pattern of Crime in Lima, Ohio, Cities journal, Volume 21, Issue5.
 - Bilgin, Pinar; Booth, Ken; Jones, Richard Wyn (1998). " Security Studies: The Next Stage? ", Inverno 98, N 48-2. Series pp. 131-157.
 - Dunne, Tim and Nicholas J. Wheeler, (2004). "We the Peoples': Contending Discourses of Security in Human Rights Theory and Practice" International Relations, 18 (1):p 9-23.
 - Kilgour, John, (2009). "Social Security and the Public Sector", Compensation Benefits Review,41(3): 34- 42.
 - McCord, E. S., and Ratcliffe, J.H., 2009, Intensity Value Analysis and the Criminogenic Effects of Land use Features on Local Crime Patterns, Crime Patterns and AnalysisVol. 2, No. 1, p. 17.
 - Meagan Elizabeth Cahill, 2004, Geographies of Urban Crime: An Intraurban Study of Crime in Nashville. TN, Portland, OR; and Tucson.
 - National Crime Prevention Council, (2003); Crime Prevention Through Environmental Design Guidebook, Singapore.
 - Paoline, Eugene A. III and William Terrill, (2007) "Police Education, Experience, and the Use of Force", Criminal Justice and Behavior, 34 (2): 179-196.
 - Schneider, Cathy Lisa, (2008) "Police Power and Race Riots in Paris", Politics Society, 36 (1): 133-159.
 - Turner. B. L & Meyer. W. B. (1994), Global land use and land-cover change: An overview, Cambridge University Press.